

# СВОБОДНА МИСЪЛ

ИЗДАВА ФЕДЕРАЦИЯТА НА АНАРХИСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ • LE JOURNAL DE LA FÉDÉRATION ANARCHISTE BULGARE (FAB)

**Бай Ганьо – пазарен фундаменталист** **2**

Също като партийните агитатори, либералните икономисти са прави дори когато грешат.

**Защо ни е нужна организация?** **6**

Какво е необходимо на анархистите, за да престанат да се заговляват с ролята на наблюдатели?

**Разгорещени дебати** **8**

Продължава дискусиата по проблемите с програмните текстове на ФАБ.

**Изкуство без билет и без държава** **10**

Среща с анархистката театрална трупа *Facta non verba* от Гърция.

**Толстой, държавата, историята** **11**

Гнусните истини за държавата с нажежено до бяло перо.

освобождение  
капитализъм  
фашизъм  
9.IX.1944  
кпсс-бкп  
социализъм  
преустройство

**А С**  
**Д Д Т**  
**ОПИТАХТЕ**  
**ЛИ?**

демокрация  
реституция  
приватизация  
валутен борг  
нато  
европейски съюз  
плосък данък

НОАМ ЧОМСКИ:

## Иранската заплаха



Според върховното командване на САЩ „Иранският режим е основната заплаха за стабилността“ в Близкия Изток и Централна Азия – основният регион на интересите на САЩ (отново според официалните им представители).

Междувременно САЩ засилват санкциите срещу Иран и увеличават нападателните сили на остров Диего Гарсия в Индийския океан, като дори добавят възможност за използване на ядрени ракети.  
„Те се настройват да разрушат Иран“ казва Дан Плеш, директор на Института за международни проучвания и дипломация в Лондонския университет. При управлението на Обама „огневата мощ на САЩ се учетвори“, а „бомбардировачите и ракетите могат да разрушат 10 000 обекта в Иран за няколко часа“.

Междувременно арабски медии съобщават, че военноморски сили на САЩ са преминали Суецкия канал към Персийския залив, за да осигурят провеждането на санкциите. Британски и израелски медии съобщават, че Саудитска Арабия е обещала въздушен коридор на Израел за бомбардировка срещу Иран (отречено от Саудитска Арабия). Американското и израелското военно командване се срещат, „за да се подготвят за възможността за Иран, въоръжен с ядрено оръжие“.

» » продължава на страница 2

ЛЕГЕНДАРНАТА КОНФЕДЕРАЦИЯ НА 1 ВЕК

## СНТ навърши 100 години



Следващите редове са откъси от извънредното издание на „Солидарidad obrera“

В Барселона, отпечатано по случай 100-годишнината на испанската Национална конфедерация на труда (CNT или НКТ). Това е важна издателска инициатива сред стотиците други, предприети по този повод във всички региони на Испания. Това издание на „Соли“ разглежда братското сътрудничество на другарите и другарките от двете действащи анархосиндикални течения в Каталуня. То е крачка напред към

укрепването на НКТ, чиято неизменна задача си остава интервенцията със сила в трудовите и социални отношения на Иберийския полуостров. За съжаление, естествените събеседници на НКТ в цяла Испания все още не са излезли от кризата, дължаща се на колаборационизма между синдикалната бюрократия и капитала, между потисниците и експлоататорите и потиснатите, унизе-

» » продължава на страница 6

РАБОТНИЧЕСКО САМОУПРАВЛЕНИЕ

## Специалитетът на заведението: самоуправление

Ресторант с работническо самоуправление в Солун



От 7 юни ресторант Бартелоника в центъра на Солун работи на принципа на самоорганизацията, управляван от своите работници. В неделя ресторантът не работи, но кухнята му се прехвърля в Антираиският фестивал, където работниците сервират и готвят на посетителите.

В своето открито писмо работещите в Бартелоника пишат:

**Срещу затварянето на ресторант Бартелоника**  
**Да подкрепим самоуправлението на ресторанта от неговите работници**

От понеделник, 7 юни, работниците в ресторант Бартелоника управляват сами ресторанта и затова се обръщаме за помощ и подкрепа към всички работници в Солун.

Преди две седмици собствениците на ресторанта обявиха, че заведението не върви и ще бъде затворено за трите летни месеца. Освен това не било сигурно дали ще отвори отново през септември и колко от нас ще имат работа и при какви условия. Те ни съобщиха и че всички работници в

» » продължава на страница 3

# Бай Ганьо – пазарен фундаменталист!

Или колко разлики има между неолибералния гуру и партийния пропагандатор

Ако човек си направи труд да проследи икономическите коментари из родните медии – било то печатни или електронни, – би останал с впечатлението, че единствените компетентни по тези въпроси специалисти са от „Отворено общество“ и Института за пазарна икономика. Отвориш вестник – Гошко Ангелов призовава да се приватизират здравеопазването, образованието и детските площадки; пуснеш си телевизора – Гошко Ганев обяснява защо най-доброто, което държавата може да направи за социално слабите, е да не им дава помощи, тъй като намесата в пазарната регулация само ще ги направи по-бедни и незаинтересовани да се развиват; седнеш пред компютъра и някое друго мазно юпи – храненик на Сорос – ти обяснява, че благодарение на него и себеподобните му световната криза свършва, като доказва тезата си с диаграма на двупроцентното увеличение на оборота на банкарниците в Каспичан.

Ако искаш да прочетеш някое различно мнение по въпросите на политикономията, ще трябва да при-



Жреците на пазарната стъкмистика: те винаги познават какво е било времето вчера.

бегнеш до издания от сорта на „Култура“ или „Дума“ (но е за препоръчване само веднъж месечно – когато излиза притурката на „Монг Дипломатик“). Такова идеологическо единодушие едва ли е виждано след времената на зрелия социализъм и вероятно прави страната ни едно от малкото места по света, където неолибералните концепции не са подложени

на многостранна критика относно олимпийските им постижения в областта на произвеждането на мизерия в глобален мащаб.

Нашенските рицари на свободния пазар имат още един повод да се гордеят с родината си – благодарение на усилията им, тук беше приложен един от свещените фетиши на пазарния фундаментализъм – плоският

данък. Ако някой дори плахо посмее да оспори абсолютната гениалност и несъмнено съвършенство на това тяхно върхово постижение, то тези иначе така културни момчета скачат като лъвовете и започват да ръсят обиди, достойни за прогимназиални гаменни. Неверниците биват оприличавани на видючени интелектуални вкаменелости, участващи

в пъклен план да се спре пътят към светлото бъдеще и да се накаже всеки успял (под „успял“ вероятно имат предвид лайна като себе си, изградили успешни кариери като платени пропаганда-тори).

Залети от неолиберални клишета и мантри, от нас се очаква да повярваме, че няма по-висша житейска справедливост от това всеки да плаща еднакъв процент данък върху доходите си. Всеки, който не е лоботомирани, обаче лесно може да направи преценката как се отразяват на стандарта на живот 10% на тези, които взимат по 500 лв., и как на тези, които взимат по 5000. „Идеалният“ налог също така ни се представя като някакво доказано постижение на пазарната икономика, същевременно обаче компания в този експеримент ни правят само страни като прибалтийските републики и съседна Румъния, които в последно време успяха да счупят няколко рекорда по икономически сриbove. Бойците на О.О. и И.П.И. Все пак си правят труд да покажат и някакви числа и статистики, но всеки сравни-

» » » продължава на страница 3

НОАМ ЧОМСКИ:

## Иранската заплаха

» » » продължава от страница 1

Разбира се, това е против резолюциите на ООН, които настояват въпросите около ядреното въоръжаване да се разрешават мирно в съответствие с Хартата на ООН.

### Каква точно е заплахата?

Естествено, тоталитарен режим като иранския е преди всичко заплаха за собственото си население. Но като се има предвид кои са съюзниците на САЩ в региона (Израел, Саудитска Арабия и др.), това не изглежда да е проблем за Обама.

Ако си направим труда да прочетем военните и разузнавателните доклади пред Конгреса на САЩ, ще видим, че заплахата от Иран, описана в тях, не е военна. Военните разходи на Иран „са сравнително ниски в сравнение с останалите държави в региона“ и направо жалки в сравнение с щатските. Военната доктрина на Иран е определено „отбранителна... организирана да забави евентуално нахлуване и да доведе до дипломатическо решение“. Иран има само „ограничена възможност да упражни сила извън държав-



ните граници“. По отношение на ядрената програма, „поддържането на потенциал за създаване на ядрено оръжие е основна част от стратегията на възпиране“.

Истинската заплаха от Иран не е военна. От Втората световна война насам САЩ декларират, че близкотоизточните енергийни ресурси са част от първостепенните им интереси. А Иран не само че не ги допуска до своите, но се опитва и да разшири влиянието си в региона за сметка на влиянието на САЩ. Казано на езика на американските военни, това означава да „дестабилизира“ региона. Разбира се, на фона на това нахлуването и окупацията на съседната държава от страна на САЩ е „стабилизиране“ на

региона. (Нищо ново – по същия начин САЩ „стабилизираха“ Чили с диктатурата на Пиночет.)

Освен тези престъпления, Иран поддържа тероризма според докладите. Неговата Революционна гвардия „стои зад някои от най-смъртоносните терористични атаки през последните три десетилетия“, включително атаки над американските войски и „коалиционните сили“ в региона. Нещо повече, Иран поддържа Хисбула и Хамас – най-влиятелните политически сили в Ливан и Палестина (ако ни интересуват изборните резултати). Тези движения спечелиха единствените сравнително демократични избори в арабския свят, което е достатъчно за елита (и мест-

ния, и в САЩ) да настръхне срещу тях и следователно – за американската администрация да засили подкрепата си за местните диктатури.

### Израел и Палестина

Разбира се, всичко приписвано на Хисбула и Хамас изглежда незначително на фона на официалната политика на САЩ и Израел – като се започне с нахлуванията на Израел в Ливан (оправдани с „иранска агресия“) и на САЩ във Виетнам (поради „атаката отвътре“) и се свърши с окупирани от Израел палестински територии и от САЩ – афганистански и иракски земи.

Хамас редовно са обвинявани в непризнаване на Израел (това би било прецедент в международното право – политическа партия да признае държава). САЩ и Израел от своя страна никога не са признавали Палестина и неуморно действат срещу нейното съществуване под каквато и да е съдържателна форма. От своя страна управляващата партия в Израел официално декларира, че ще работи срещу съществуването на палестинска държава.

Хамас са обвинявани, че бомбардират израелските селища по границата, без съмнение престъпен акт, макар и не колкото израелските престъпления в Газа, да не говорим за другите места. Но е важно да се отбележи, че и САЩ, и Израел много добре знаят как да го спрат – Израел официално признава, че нямаме бомбардировки, докато поне частично спазваше примирието с Хамас през 2008 г. Израел отхвърли предложението на Хамас за подновяване, предпочитайки да започне убийствената операция през декември 2008 г. с пълната подкрепа на САЩ.

### Турция като модел за демокрация

Поне в ислямския свят Турция е модел за демокрация, макар и с известни резерви. И тя е обект на яростна критика в САЩ. Най-бруталният случай беше яростта, с която управляващите в САЩ посрещнаха решението на правителството да се съобрази с настроението на 95% от населението и да не подкрепи нахлуването в Ирак.

» » » продължава на страница 3

ПРИКАЗКИ БЕЗ КРАЙ

# Бай Ганьо – пазарен...

» » » продължава от страница 2

телно информиран по въпроса знае, че тези фискални успехи са резултат от други положителни тенденции на растеж, които бяха започнали десетина години преди въвеждането на плосък данък, и не доживяха да му се порадват. Всъщност единственото обективно оправдание за връщането на деветдесетата е нежеланието или невъзможността на държавата да изгради ефективна данъчна система, а за успеха на начинанието се разчита на благоволеното на заможни люде, които биха решили да си платят данъците, след като са им ги намалили наполовина.

Единственото, което би постигнало тази мярка, е същото, което постигат и останалите неолиберални безумци – богатите стават по-богати, а бедните – по-бедни. Навсякъде, където последните 20-на години неолибералните стратегии получиха шанс да напътстват прехода към „демократия и пазарна икономика“ – било то в Източна Европа, Южна Америка или ЮАР – картинката е една и съща: растящо социално разслоение, безработица, мизерия, деиндус-

триализация и превръщане на неща като здравеопазване и образование в лукс. Голямото постижение на либералния капитализъм се свежда до това, че успя да върне социалната структура и достъпа до обществени услуги до нивата от началото на 20-ти век.

Никакви примери от реалността не ще разколебаят неолибералния мъдрец в правотата му, дори що се отнася до трудни за пренебрегване неща като световната икономическа криза – пак рожба на същата идеология. Това е особено характерно за нашенските представители на породата, които показват завидна способност да не възприемат реалността, когато не им изнася. Те продължават без всякакъв свън с рецитациите на теоризи и формули от неолибералните им букварчета, и го правят със същия хъс и увереност, с която преди няколко десетилетия едни други хора са рецитирали „Наръчник на агитатора“. Всъщност, ако сравним фанатизирания либерал с фанатизирания болшевик, трудно бихме открили никакви функционални разлики. Основната насока на мисленето им е да принизяват едни факти

и да хиперболизират други, за да натикат насилствено реалностите в погрешните и удобни схеми, около които се градят идеологиите им. Не ги притеснява, ако само преди седмица са давали диаметрално противоположни оценки на някое събитие или процес. Дават нещо като пример за емпирично доказателство на идеите си, но в момента, в който се сгромоляса, се оказва, че то всъщност не било „истински либерализъм“, съответно „социализъм“. Щото всъщност имало прекалено много държави или съответно – прекалено малко. В краен случай казват, че съответното общество не е достатъчно узряло – пазарно или класово. И най-вече – много обичат да се представят като единствена алтернатива едни на други. Или бесен капитализъм, или тоталитаризъм – няма мърдане. Твърде обезсърчаващ избор, на който бих отговорил с един подходящ за такива диалектически клопки цитат, чийто автор мисля е революционерът Е. Малатеста: „Ако ме накарат да избирам между бесилото и разстрела, бих им казал, че предпочитам живота“.

Филип

ЩЕШЕ ДА БЪДЕ СМЕШНО...

# Нов удар на ЦД срещу силите на злото

Специализирана полицейска операция с кодовото име „Бездарните“ е протекла рано тази сутрин на територията на общините Коспичан, Меричлери и Кондофрей. Акцията е съвместно мероприятие на СДВР и ГД „Борба с организираната престъпност“. В хода на акцията до този момент са задържани лицата Къро, Перо, Ластика и Трупчето.

Паралелно с операция „Бездарните“ се извършва така нареченото „привеждане“ в известност и профилактика на криминалния контингент, заяви министър ЦД пред Агенция „Фикциус“. Той допълни, че задържаните са известни на полицията високопрофесионални кибици и ляхомани. След неколкomesечно разследване, включващо СРС-та, агенти под прикритие, сателитно наблюдение и кристални топки е установено, че по време на управлението на тройната коалиция „Бездарните“ са развили престъпна мрежа за лупене на семки и разпространение на кълъки. Има подозрения за връзка между тяхната група и завера-



та Наглите-Петров-Първанов, целяща дискредитиране управлението на Бойко Борисов (Един е Той и Дянков е Неговият пророк).

През следващите дни предстои задържаните да бъдат безславно пуснати и забравени. Министър ЦД увери, че вече се работи по измислянето на подходящо име за следващата акция на МВР със съмнителна мотивировка и краткосрочен ПР ефект.

philipotel.blogspot.com

НОАМ ЧОМСКИ:

# Иранската заплаха

» » » продължава от страница 2

Турция (заедно с Бразилия) гласува против разширяването на санкциите срещу Иран в Съвета за сигурност (дори Ливан се въздържа). Във Вашингтон бяха сачисани, съответният човек на Обама заяви, че „Турция трябва да демонстрира желанието си за партньорство със Запада“. Според водещи геополитически анализатори в САЩ въпросът сега бил „Как да запазим Турция в нейния коридор“ – т. е. да следва заповедите на добрите демократи.

Същевременно няма знаци, че останалите страни в региона уважават санкциите повече от Турция. Например Пакистан (друг „добър партньор“ на САЩ) и Иран на среща в Турция подписаха споразумение за нов газопровод, който се очаква да стигне до Индия. Според някои анализатори поддръжката на САЩ за индийската атомна програма (и оттам за индийските атомни оръжия) има за цел именно спирането на този газопровод. Всъщност и трите държави, които притежаваха ядрени оръжия и не подписаха Договора за неразпространение бяха Израел, Индия и

Пакистан – и трите развиващи оръжията си с помощта на САЩ.

## А може ли иначе?

Никои разумен човек не би искал Иран да притежава ядрено оръжие. Една възможна гаранция за това би било създаването на зона свободна от ядрени оръжия в Близкия изток. САЩ формално са съгласни, но настояват Израел да не влиза в зоната и не дават индикации, че ще се съобразяват с ограниченията. Не му било дошло времето, трябвало да се чака да се постигне мир с палестинците (което САЩ и Израел успешно блокират вече 35 години).

Големите приказки на Обама му спечелиха Нобелова награда. Но практиче-

ска стъпка към мира би било установяването на такава зона и оттеглянето на поддръжката за трите непослушни момченца с ядрени играчки – Израел, Индия и Пакистан. Но не само че приказките и действията се разминават – в този случай те направо си противоречат. Вместо да оттеглят поддръжката си, САЩ подкрепят насилниците в региона и сами упражняват насиле с цел контрол на нефтените му ресурси. Кое е напълно оправдано и очаквано с оглед имперската доктрина, официално прокламирана по времето на Буш, която администрацията на Обама практически продължава да следва упорито.

Z net, със съкращения  
превод: Златко



РАБОТНИЧЕСКО САМОУПРАВЛЕНИЕ

# Специалитетът на заведението: самоуправление

» » » продължава от страница 1

ресторанта ще бъдат незабавно уволнени, а обезщетенията за уволнение ще започнат да се изплащат през октомври и то, разбира се, ако имали пари за това.

Като работници в системата на общественото хранене знаем много добре, че едно уволнение в днешните условия на дълбока икономическа криза и груби антиработорнически посегателства означава, че оставаме на улицата. Затова решихме като работници в ресторанта да не наведем глави и да вземем нещата в ръцете си. Настояхме и постигнахме ръководството на ресторанта да плати някои от разностите по заведението и нашите осигуровки и сега сме поели управлението на ресторанта за идните два месеца (юни и юли), като през август постигнахме да си вземем нормалния отпуск.

Като работници в ресторант Бартелоника сме решени да не допуснем ресторанта, в който работим, да бъде затворен, но и да

не допуснем нито един ресторант да бъде затворен и наш колега да бъде уволнен. Затова сме солидарни със справедливата борба на нашите колеги в ресторант Банкет.

Ресторант Бартелоника ще бъде под наш контрол, решенията ще се взимат на нашето общо събрание с мнозинство и ще се спазват от всички нас. Каквото остане от печалбата след разходите, ще се разпределя поравно между всички колеги. Всички колеги ще работим еднакво дълго на същите работни места като досега.

Също така решихме да направим 30% отстъпка за всички клиенти на ресторанта.

Призоваваме всички работници, младежи и жители на Солун активно да подкрепят нашите усилия да управляваме ресторанта, за да съхраним работните си места и да не бъдем хвърлени на безработицата и мизерията.

Работниците от ресторант Бартелоника •

libcom.org

## НОВИНИ



### Свалиха сляп мъж от тролей

Сляп мъж със своето куче водач се качват в градския транспорт в Плевен, но контролата го спира и не му позволява да остане. За контролата се застъпва и шофьорът. Кучето е било с намордник, твърд повод и обозначения, че е куче-водач. С мъжа е пътувал инструктор, който обяснил положението, но контролата и шофьорът не отстъпили и човекът бил принуден да слезе от превозното средство. •

### Родната полиция ни пази

Кърджалийски полицаи нахлуват в дома на Айсел Мустафова и пребиват цялото семейство, заедно с техен роднина от Турция. На следващия ден вътрешният министър Цветан Цветанов се извинява на семейството, защото агресът бил сбъркан. На последващия заявява, че агресът не бил сбъркан, ами бил част от сложна и многоходова полицейска операция срещу един сводник и две проститутки в Кърджали, които обаче някак успяват да изчезнат безследно пред очите на многоходовите оператори от МВР. •

### Без ГМО в детските заведения

Парламентът окончателно прие промените в Закона за храните. Забранява се използването на ГМО в детските храна, както и в училищата, яслите и детските градини.

### Журналист застрелян в Гърция

37-годишният журналист Сократис Йолиас е застрелян пред дома си в атинския квартал Илиуполи. Отговорността за това поема бунтовническа терористична организация, наречена „Секта на революционерите“. Групировката излиза на сцената през февруари 2009 г., когато извършва въоръжено нападение срещу полицейски участък в Атина. •

### Безредици в Гренобъл

На 16 юли в Гренобъл избухват безредици след убийството на 27-годишния Карим Бугуда, застрелян

ОТ НАШИТЕ ЧИТАТЕЛИ

# Антикомунизмът и демокрацията в България

След свалянето на Тодор Живков и края на тоталитарния режим в България знайни и незнайни люде излязоха на политическата сцена като върли демократи и антикомунисти, защитаващи демократичните ценности. По площадите се пееха песни от типа на „Аз не съм комунист“, „Никога вече комунизъм“ и се крещяха лозунги като „Който не скача е червен“. Дотук добре, но нека се взелегаме в тези водачи, повели народа към едно ново начало.

В ролята на опозиция на БКП застава СДС. Един от основните членове на съюза е Петър Берон, който е негов секретар и участник в Кръглата маса, като самият той подписва новата Конституция на република България. Какво се установява обаче? Този човек – виден „демократ“ – е бил сътрудник на Държавна сигурност с псевдоним „Бончев“<sup>1</sup>. От СДС започват да се открояват и други ключови фигури. Всенародният любимец и демократ, накарал всеки върл антикомунист да скандира името му в екстаз до припадък – Иван Костов – е точно такава фигура. За съжаление трябва да разочаровам феновете му, че все пак не е толкова „анти“. Една го-

Проблемът не е в това какви са били, а в това на какви се правят. Вместо да си заровят главите от срам, те ни поучават и дават съвети.

дина преди да бъде избран като депутат в Седмото Велико народно събрание с листата на СДС, Иван Костов кандидатства в БКП<sup>2</sup>. Само година преди да стане „върл“ демократ, пише две статии във в. „Работническо дело“<sup>3</sup>. На Кръглата маса първоначално е консултант на тогава все още казионния КНСБ<sup>4</sup>. Впоследствие на ход преосмисля възгледите си и преминава на страната на опозицията.

Във връзка с назначаването му за старши асистент за Костов са писани доно-

си, в които е обвинен, че отхвърля икономическите схващания на Тодор Живков. В проверката на даносите, извършена от ръководителя на катедрата проф. Алексиев, се казва: „Иван Й. Костов е политикономист с твърде солидна подготовка и широки интереси. Той познава много добре произведението на класиците на марксизма-ленинизма и е убеден марксист и защитник на нашата социалистическа система“<sup>5</sup>.

Един от основателите на СДС и основател на собст-

вена партия Български бизнес блок е Жорж Ганчев. Харизматичният весел сладкодумец и свирещ на китара актьор също си има тъмна страна. Комисията по досиетата изкара на светло истинската му същност, а именно агент на ДС с псевдоним Жорж<sup>6</sup>.

Пародията на антикомунизъм и демократичност в България не свършва дотук. През 1994 г. Георги Марков е назначен за конституционен съдия от президента Желю Желев. Преди това той е депутат от СДС и член на законодателната комисия във ВНС от София. Георги Марков участва в изборите за президент на България през 2006 г. и се обявява за „единствения автентичен седесар“ сред кандидатите<sup>7</sup>.

На 21 юни 2007 г. Комисията по досиетата официално обявява, че Георги Марков сътрудничи на Втори отдел на Държавна сигурност и на Шесто управление в периода 1971-1976 под псевдонимите Николай и Стефан. „Работата“ му е съсредоточена във висшите училища и сред студентите. Досието му е унищожено на 18 юни 1990 г.<sup>8</sup>

» » продължава на страница 5

ОТ НАШИТЕ ЧИТАТЕЛИ

# Антагонизмът болшеvizъм-анархизъм

На заседание на Политбюро на БРП(к) през февруари 1945 г. анархистите в България се класифицират като „сторонници на политическия бандитизъм“, тоест дамгосани са за „отявлени врагове на народната власт“. В решението на Политбюро се изтъква, „че още на другия ден след Деветосептемврийската революция анархистите, които отдавна са скъсали с каквито и да било демократични идеи и биха се приспособили към монархо-фашисткия режим, сега мимикрираха едва ли не в отечественофронтовци и започнаха разложителна работа в ОФ. Те издигаха настървени лозунги против БРП(к) и нейните дейци, устройваха антисъветски провокации и разнасяха вражески слухове против доблестната Червена армия и то в един момент, когато нашата двойна освободителка води жестоки и упорити боеве със смъртно ранения, но недоубит противник – хитлеристкия хищник. Цялата дейност на анархистите срещу единството на ОФ и главно дейността им против БРП(к) всъщност е насочена единствено за предотвратяване установяването на здрава демократическа власт в Бълга-

рия. Техните провокаторски лозунги за „свобода“ и „хляб“ са в угода на германския нацизъм и световната реакция въобще. ИстERICните анархистки крясъци за „свобода“ са в угода само на арестуваните или конспириращи против народната власт палачи и монархо-фашистки агенти, тъй като целокупният български народ наистина се радва на действителна свобода. Въобще анархистите съдействат на онези, които искат да ограбват българския народ и да залечат България от картата на Европа...“

В резултат на горещитурното чудовишно клеветническо решение на парткомбюроето срещу българските анархисти се спретват повсеместни репресии. Така на 10 март 1945 г. всички делегати – около стотина на брой – дошли на националната конференция на ФАКБ са арестувани и натикани в концлагер. Това слага началото на анархистката мартирология по време на 45-годишното господство на българските болшевикокмунисти. Изобщо болшевикокмунизмът се оказва един от най-злостните врагове на анархизма. Поголовното избиване на въстаналите проанархистично на-

строени кронщадски моряци през 1921 г. и унищожаването от болшевиките на революционната армия на Махно в Украйна са ярки показатели в това отношение. Неслучайно по време на гражданската война в Испания (1936-1939), много повече испански и чуждестранни анархисти загиват от ръката на болшевицираната Испанска комунистическа партия и агентурата на съветските тайни служби, отколкото от фалангистите на генерал Франко. Болшевикокмунистическият режим се разпръва жестоко дори и с онези, които никога не са изразявали съзнателно анархистки светоглед, но са допуснали в поведението си анархобохемски прояви. Така на 28 декември 1925 г. агенти на съветската политическа милиция (ГПУ) зверски убиват прочутия руски поет Сергей Есенин, нарочен от болшевишкото ръководство – най-вече Троцки и Зиновиев – за анархистващ пияница, който развращавал съветската младеж. Разбира се, официално е симулирано самоубийството на поета. Едва след саморазпускането на Съветската империя се изнесоха конкретни данни за фалшивото есениново самоубийство и даже

беше излъчен руски сериен филм на тази тема по БНТ. Когато световноизвестната танцьорка с донякъде анархистично поведение, съпруга на Есенин – Айседора Дънкан – изрази публично съмнението си за обстоятелствата около неговото „самоубийство“ – подозрение, което тогава въобще не беше взето под вниманието от никого, на 14 септември 1927 г. по мистериозен начин тя загина, шофирайки автомобила си. Кой знае как единият край на шарфа около врата ѝ се заплел в колелото на движещата се кола и я задушил! Нещастна бе съдбата и на българския поет Пеню Пенеv, през ученическите си години членувал в анархистко сдружение. Въпреки поезията си, възпяваща строителството на социализма, поради системните си битови анархистки прояви, съчетани с есенинско алкохолно насмукване, стана неудобен и бе докаран от властимащите до самоубийство след публично заклемяване от димитровградската организация на БКП за повлиян от идеологическата диверсия на империализма във връзка с четене на негово стихотворение по Би Би Си. •

## НОВИНИ



от полицията ден по рано. Според полицията убитият, заедно със свой съучастник, ограбили казино, а при опит да бъдат задържани, стреляли срещу органите. При ответния огън единият паднал убит, а другият избягал. В знак на протест срещу действията на полицията местните младежи се събират на митинг, който бързо прераста в улчни безредици, при които 60 автомобила са опожарени. •

### Изтичат секретни документи за войната в Афганистан

92 000 секретни документа на Пентагона са качени в сайта Wikileaks. От тях става ясно, че силите на НАТО убиват стотици цивилни при многобройни необявени пред медиите акции. По-неприятната за американските власти истина, видяла бял свят след изтичането на документите обаче е, че всъщност американските данъкоплатци плащат и на двете страни – талибаните и войските на САЩ. Пакисманското правителство, което получава милиарди долари помощ от бюджета на САЩ, финансира въоръжените групировки, срещу които бранителите на свободата и мира уж се борят. •

### Индианците в борба за свещена земя

Над 300 индианци от различни племена се обединяват срещу строежа на ВЕЦ на река Арипуана в Бразилия. В знак на протест срещу оскверняването на свещената им земя, те взимат за заложници около 100 души от работниците на обекта. Индианците не искат пари, а властите да приемат програма за рехабилитация на земята. Ако исканията им не се изпълнят, протестиращите заплашват да запалят строежа. •

### Лидер на Червените кхмери осъден

Каинг Гук Еав е осъден от международния трибунал на 30 години затвор за престъпления срещу човечеството. Това е първият осъден от режима на Червените кхмери. По време на тяхното 3-годишно управление са избити над 1,7 милиона души. •

ОТ НАШИТЕ ЧИТАТЕЛИ

# Антикомунизмът и демокрацията в България

» » продължава от страница 4

Друга култова фигура от времето на промените е Петко Бочаров, станал известен с реликата си „Да, ама не!“. Комисията по досиетата разкри, че между 1946 и 1982 година е агент на Второ управление на Държавна сигурност.<sup>9</sup>

През 1990 г. много партии и организации са възстановени и заработват отново. Тогава се учредява и ВМРО. Днес неин председател е Красимир Каракачанов. Избран е за депутат в 38-то Народно събрание с листата на ОДС (Обединени демократични сили). Според изнесената информация, Каракачанов е регистриран като агент от Шесто управление на ДС през 1989 г. с псевдоним „Иван“, ползван е по изготвяне на анализи за контраразузнавателните служби на МВР и не е давал сведения за български граждани.<sup>10</sup> Дори и така да е, той все пак е сътрудничил на бившата власт.

През 2005 г. се засилват и националистическите тенденции в политиката. На родната сцената изгрява звездата на Волен Сидеров. В началото на 1990 г. е главен редактор във вестник „Демокрация“. Преди 5 го-

дини той започва да се изявява в новото си амплуа на националист. С бурните си скандирания, виковете, масовите шествия, обещанията за по-добро бъдеще успява набързо да грабне сърцата на хората. На парламентарните избори през 2005 г. е сформирана националистическата Коалиция „Атака“, която, за голямо учудване на всички, успява да влезе в Парламента и то като 4-та сила. Какво обаче ми направи впечатление? Забележете кои партии влизат в предизборната Коалиция „АТАКА“: Национално движение за спасение на Отечеството (НДСО) с лидер Илия Киров, Българска национално-патриотична партия (БНПП) с лидер Петър Манолов, Партия „Атака“, с лидер Волен Сидеров, Партия „Нова зора“, с лидер Йордан Величков<sup>11</sup>, Съюз на патриотичните сили „Защита“ с лидер Минчо Минчев. На пръв поглед нищо необичайно, но в коалицията присъства партия „Нова зора“. Макар и патриотична, те са и комунистическа партия, която в момента е в Коалиция за България.<sup>12</sup> Изводите можем да си направим сами.

Но да погледнем и днешните управляващи в лицето на Бойко Борисов. Лидерът

на ясно-центристката партия ГЕРБ, определящ се като върл антикомунист на изборната победа над БСП заявя: „1944-та година дяго ми са го убили като куче на 16 септември и днес, когато ги детронiram, го посвещавам на него“.<sup>13</sup> Какво откриваме в биографията му обаче? През 1977 година кандидатства във Висшата специална школа на МВР в Симеоново, факултет „Държавна сигурност“, но е пренасочен и приет в трети факултет „Противопожарна охрана“ с оглед миналото на дяго му, който е разстрелян от комунистите през 1944 година. Според Бойко Борисов, по силата на вътрешните правила на МВР, тогава той, както и всички останали курсанти в Симеоново, е приет в БКП.<sup>14</sup> После създава охранителна фирма „ИПОН – 1“ и пази самия Тодор Живков.<sup>15</sup> Защо тогава не се е сезнал за дяго си, а чак сега, след двадесет години?

Историята на Прехода изобилства от такива фигури знайни и незнайни. Проблемът не е в това какви са били, а в това на какви се правят. Вместо да си заровят главите от срам, те ни поучават и дават съвети. •

Инферно

БЕЛЕЖКИ

<sup>1</sup> [http://www.comdos.bg/index.php?option=com\\_content&task=view&id=1032&Itemid=47](http://www.comdos.bg/index.php?option=com_content&task=view&id=1032&Itemid=47)

<sup>2</sup> В-к Нощен друг, 2 - 3 февруари 1998 г. Интервю с бащата на Ив. Костов. „Асистентът Костов кандидатствал в БКП, за да му помогне за гоцентурата, но не го приели“. Той (Костов - б. м.) искаше да влезе в БКП, но те не го приеха. Направи го, защото трябваше да кандидатства за гоцент. Затова му казаха или партиец, или - не!“, спомня си баи Йорган.

<sup>3</sup> <http://www.glasove.com/article-3826.php>

<sup>4</sup> сп. „Тема“, Пари и политика, Паулина Живкова

<sup>5</sup> Вестник „Труд“, 15 април 1997

<sup>6</sup> [http://bg.wikipedia.org/wiki/Сътрудници\\_на\\_Държавна\\_сигурност](http://bg.wikipedia.org/wiki/Сътрудници_на_Държавна_сигурност)

<sup>7</sup> <http://www.rzs.bg/index.php?t=42>

<sup>8</sup> [http://news.ibox.bg/news/id\\_1236755059](http://news.ibox.bg/news/id_1236755059)

<sup>9</sup> [http://www.comdos.bg/index.php?option=com\\_content&task=view&id=10598&Itemid=47](http://www.comdos.bg/index.php?option=com_content&task=view&id=10598&Itemid=47)

<sup>10</sup> [http://news.ibox.bg/pressreview/id\\_1559191083](http://news.ibox.bg/pressreview/id_1559191083)

<sup>11</sup> <http://www.novazora.eu/>

<sup>12</sup> [http://bg.wikipedia.org/wiki/Коалиция\\_за\\_България](http://bg.wikipedia.org/wiki/Коалиция_за_България)

<sup>13</sup> [http://dariknews.bg/view\\_article.php?article\\_id=372174](http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=372174)

<sup>14</sup> <http://news.bpost.bg/story-read-14523.php>

<sup>15</sup> <http://www.security-bg.com/ipon1/data.php?id=1001>

ГРУБО В МОЗЪКА

# Не само сектите промиват мозъци

» » » продължава от миналия брой

След като обсъдихме накратко религиозните и психологическите манипулатори идва ред и на следващия жонгльор на сцената на човешките взаимоотношения. Частните фирми, отдавна загърбили всякакви морални и етични принципи в името на печалбарството, са следващите душевни изнасилвачи на психиката на нищо неподозиращия работник.

Нима е тайна, че психолози се наемат от частни фирми за „бизнес“ консултации? Нима някой си въобразява, че темата на тези консултации е психичното здраве на началника, а не именно „превръщането“ на работника към „солидарност“ с фирмата и отдаването на, едва ли не, живота в името на тази толкова свършена институция?

Солидарността между хората е една от най-великите човешки ценности. Но солидарност, изразена в това „аз днеска му помагам, че да ми служи той утре с удоволствие“, е далеч от чистата взаимопомощ, основана на съпричастността към човека. Всъщност такава „солидарност“ получаваме и от държавата като институция, но това е отделна го-

ляма тема, широко застъпена в множество други материали в нашия вестник.

Доста от високопоставените лица във фирмите не усвояват правилно маската на заинтересованост и загриженост и се получава един страхотен фалш, на който работниците се хият тайно зад гърба на проваления манипулатор. Други обаче с течение на годините добре се специализират в тази дисциплина и реално не е много лесно да се разграничи докъде се простира човешкото отношение и къде започва маскарадът. Така нареченият „тийм билдинг“ (англ. изграждане на екип – б. ред.) е един опит за социализиране на група от хора около подменени, изкуствени взаимни интереси и ценности. Такова насилствено социализиране не решава паричните проблеми на работниците, но може да реши някои такива на техните началници. Неслучайно самите мероприятия се заплащат от съответната фирма. Тя прави малка „инвестиция“, като ви плаща да отидете някъде, за да се опознаете с колегите си, че да е по-сговорна дружината, като си (а всъщност ѝ) върши работата. Колко от вас са приемали с радост тези

мероприятия и колко са отишли по задължение?

Подходите на частните фирми са толкова много, че в главата ми непрестанно изникват примери, но ще нахвърлям само някои.

Редица по-големи вериги за продажба на мобилни телефони например провеждат така наречените обучения. Целта далеч не е само в това да ви разправят празни приказки за продажби и маркетинг. Събирането на целия екип на отдалечено място и последвалото след отегчителните лекции масово изпонапиване е най-желаната полза от тези срещи. Насилственото опознаване и социализиране на екипа е налице (отново за сметка на фирмата).

Скоро разбрах и за едно радио, където всеки ден екипът се събира в една зала, всеки от работниците излиза да каже по една-две глупости от общ характер и веднага след изказването следва бурно аплодиране от всички присъстващи. Най-стандартният подход за въздействие е изкуствено симулиране на заинтересованост и желание за взаимопомощ – фирмата в този случай действа като гоставчик на компания – „фабрика за щастие“.

Разбира се, има и такива, на които не им пука за служителите и не прилагат такива техники. Чудя се кое е за предпочитане...

Тези хватки обаче не минават без участието на психолозите и там е най-големият проблем. Учени започват да продават умения за контрол на съзнанието на всеки, който плаща, без какъвто морал и съжаление към хората, върху които се прилагат методите. Как се стигна до там, че – на теория – една от най-състрадателните и хуманни професии се обърна на 180 градуса и днес предлага отнемане на личната свобода чрез психично-насилствени методи срещу съответното – дори не особено голямо – заплащане?

Невролингвистичното програмиране (НЛП), за което стана въпрос в предната статия, е всъщност метод за умело поставяне на различни маски с цел качествена манипулация на човека пред теб. Неслучайно курсовете се посещават главно от мениджъри, шефове на фирми, ръководители на отдели, заинтересовани да контролират съзнанието както на своите служители, така и на своите клиенти и партньори. •

Кореспондент на СМ

# Защо е нужна организация?

Организационният проблем такъв, какъвто стои в нашите среди

Измина повече от едно столетие, откакто Прудон хвърли в отворотелното лице на буржоазията известното свое обвинение: *собствеността е кражба*. С това той постави рождена гата на социалния анархизъм.

## Да уточним:

Какво представлява социалният анархизъм и необходимо ли е да направим разграничение, с което ясно да обозначим дадения проблем?

Анархизмът като отрицание на авторитета, потисничеството и заробването на човека е естествено противодействие – така старо, както и самото човечество. Във всички времена това противодействие е вдигало хората, индивидуално и колективно, против всякакви потисничества, било то фамилно, обществено, политическо или религиозно. Този анархизъм винаги се е проявявал с борба, чисто и диво въстание, чиито корени са дълбоко внедрени по-скоро в инстинкта, отколкото в разума.

Анархизмът обаче като учение за нов ред, изразе-

Оставам убеден, че само когато анархистите се организират по начин последователен, сериозен и задружен, те в края на краищата ще проникнат на световната сцена и ще престанат да се задоволяват с ролята на свидетели.

но и определено желание за трансформиране на социалните структури, промяна на отношенията между членовете на човешката общност – този вид анархизъм датира от последното столетие.

Анархизмът след дълга, многовековна инкубация добива своята научна обосновка. Под перото на талантиливи мислители, които не изхвърлиха нищо от оригинала, а го комплектуваха, съз-

дадоха социална идеология, която чрез чиста критика предостави отговор на много въпроси.

Сега, след повече от едно столетие съществуване, анархизмът има минало – минало едновременно славно и мечтано. Славно, защото с голямото си идейно богатство той формулира и пусна в ход сред мислителите и прогресивни учени и работници маса идеи, много от които станаха реал-

ност. Славно и защото много хора с пламенна убежденост се хвърлиха на борба с перо, реч или действие върху обществените бастиони и въпреки изпитанията на всички несгоди, често с цената на живота си, успяваха да им се противопоставят. От Токио до Барселона, от Чикаго до Москва, от Лондон до Рим анархистите със своята смела борба допринесоха за равноправието на хората по света.

Но също и мечтано, защото въпреки простата идеология – ясна, логична и разумна, – въпреки вярата – почти религиозна, която тласка своите герои върху всички ешафоди на света, където те показваха с кураж как тези, които знаят да умрат за благородна кауза, са убедени да ѝ служат със своята саможертва – въпреки това анархизмът така и не успя да се реализира в нито една страна. Обясненията са колкото многобройни, толкова и недостатъчни. И днес има хора, които са склонни да виждат в анархизма само отрицание. Отрицанието е оправдано само в тая мярка, че то е прелюдия към творението. Заслугата за това е на мислителите и пропагандистите, които в последното столетие направиха анархизма социален, извадиха го от голото отрицание и го надариха с градивното лице на революцията. Този урок за съжаление много анархисти не можеха или не искаха да разберат.

Аз оставам убеден, че само когато анархистите се организират по начин последователен, сериозен и за-

## ЛЕГЕНДАРНАТА КОНФЕДЕРАЦИЯ НА 1 ВЕК

# CNT навърши 100 години

» » продължава от страница 1

ни и равнодушни хора на немния труд, изгубили вяра в огромните си възможности и сили.

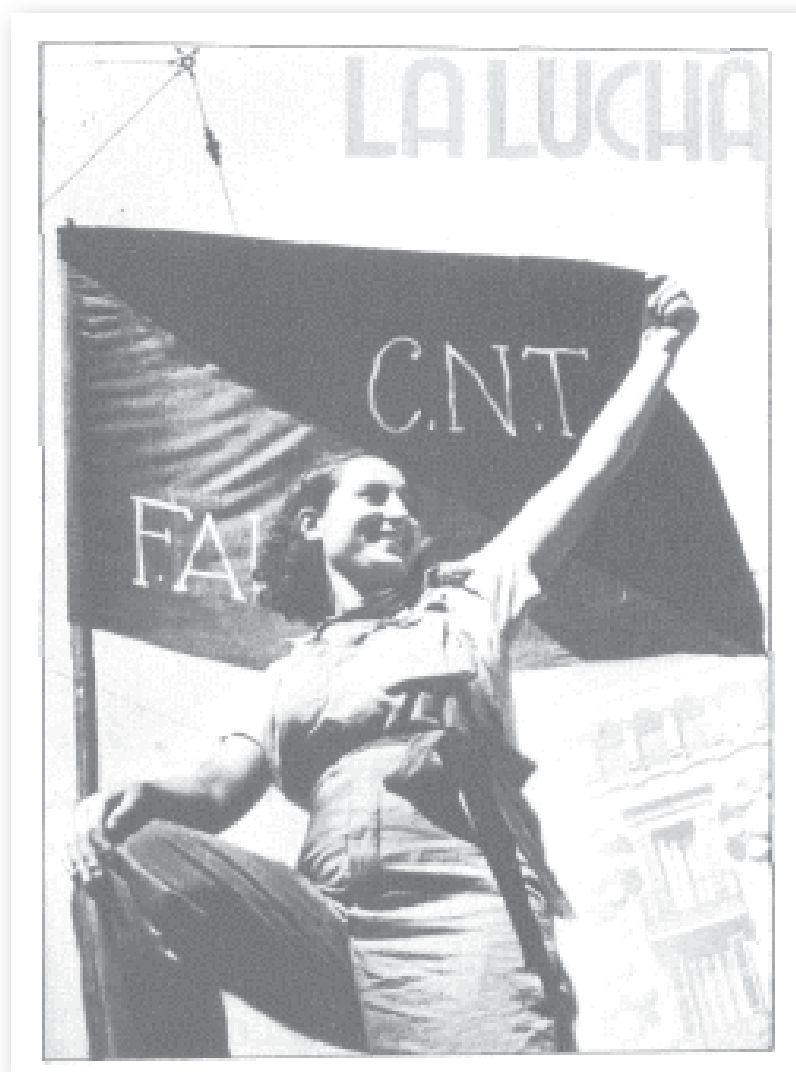
През 1910 г. в Барселона стотици представители на множество локални и регионални работнически организации решават да създадат „Се-Не-Те“ (в превод Национална конфедерация на труда), организация, която представлява много повече от един обикновен, макар и мощен синдикат със стотици хиляди членове.

Конфедерацията е въодушевена от идеята за създаване на едно ново анархо-комунистическо общество или общество на **свободния комунизъм**. Инициативата се подхваща от създадените из цялата страна свободни училища без дискриминация и наказания, чието начало поставя нашият анархист, педагог и инициатор на свободното възпитание и на независимото от държавата, капитала и католическата църква обучение Франциско Ферер, разстрелян през 1909 г. от испанската реакция. Учасват създадените народни

университети от анархисти-просветители, превърнали ги в културни и революционни центрове, множество кооперации и мрежа от всевъзможни общности на пробудилите се за нов живот „низши слоеве“ на испанския народ. Към тях се присъединяват и много издателства на книги, брошури и теоретични трудове, списания и периодични издания, десетки вестници. Всичко това е едно богато наследство от няколкото десетилетия на анархистическа просвета и борби за социална еманципация, започнали с образуването на Испанската секция на Първия Интернационал, създадена в началото на 70-те години на XIX век от последователите на Михаил Бакунин.

Един век живот на НКТ е век, изпълнен с окървавени стачки за повече хляб и свобода, от стачки за наемите (искания наемите да се определят според доходите на наемателите), дори стачки за създаването на нормални условия, в които да се раждат и отглеждат децата на безимотните. През стотте години на НКТ се изграждат мрежи за солидарност

и взаимопомощ в бедните квартали и в селата. Активистите на Конфедерацията организират съпротивата вътре в затворите и извън тях. В множество затвори под тяхно влияние жертвите на социалната система, наричани престъпници, се превръщат в ядра на бъдещите колони на пролетарските въстания. Те проникват и в най-затънтените села, за да разнесат забраненото слово или да подпомогнат самообразованието при четене на свещ. И когато настъпват решителните часове на класовата война, пак те са тези, чиито възпламеняващи думи по многолюдните улици и площади мобилизират масите за отпор срещу превантивната контра-революция на франкистите и стават инициатори на социалните преобразувания в промишлеността, земеделието и разпределението. Тези преки революционни акции обединиха срещу надигналата глава народна анархия през 1936-1939 г. изплашените от заразителния ѝ пример хитлеризъм, фашизъм, сталинизъм и „пазарните демокрации“ на Франция



и Англия. Те вкупом подпомогнаха победата на Франко, която предпочетоха пред кълновите на един нов

свят, посредством пряката интервенция на легиона „Кондор“ и хитлеристката

» » продължава на страница 7

# Защо е нужна организация?

Организационният проблем такъв, какъвто стои в нашите среди

дружен, те в края на краищата ще проникнат на световната сцена и ще престанат да се задоволяват с ролята на свидетели, ще станат съратници на човешкото предназначение – всекидневно да се строят.

Преди малко споменах, че анархизмът никъде не успя да се реализира. Испания показва едно изключение – Испанската революция остава голям исторически опит, към който ние непрекъснато сме длъжни да се обръщаме и върху който трябва да размишляваме.

## За организацията

В нашите среди е необходимо честно да се съгласим с това, че организационните проблеми винаги са събуждали най-оживени спорове. Според мен причина за това е фактът, че съществуват два напълно различни начина за схващане на анархизма и трябва да ги уточним, ако искаме да осветлим проблема. Защото ясно е, че анархист, причисляващ се към философската школа, не се нуждае непременно от организация. Или по-точно – той е индивидуалист. Обра-

Целта, за която се борят анархистите – построяването на общество от свободни хора – не може да бъде постигната със средствата, които са отрицание на тази цел.

тно – революционният анархист, тъй като има за цел трансформирането на обществото тук и сега, счита непременно за необходимо създаването на стабилна организационна структура, която да осигурява на всички свои членове тесни връзки и постоянна взаимопомощ. За да достигне този резултат, той доброволно отдава част от своята свобода и се подчинява на известна дисциплина – свободно възприета, непременно необходима, за да осигури сцепление на цялото и ефикасност на общото предприятие.

Накратко, две възможности за избор стоят пред тези, които претендират, че принадлежат към анархизма. Единият избор е анархизмът да се счита за съдържание пред социалния фактор, съдържание, което носи в себе си собствено свидетелство, което не се забърква в никаква необходимост от организиране. Този избор се простира в рамката на дейност чисто индивидуална. Другият избор е анархизмът да се възприеме като социална доктрина – незабавно осъществима, което изисква колективно действие и воля за реали-

зация, от което на свой ред изниква нуждата от стабилна организация. Изборът е необходим, понеже групирването на хората има ценно право на съществуване само ако хората се нагаждат към основанията и целите на това групиране. Ако ли не – създава се царството на конфузията и безволие то.

При тази перспектива можем да твърдим: организация могат да образуват само тези, които приемат нейните принципи и необходимата дисциплина, изисквана от нея; само те могат да се групират в органи-

зация, анархистическа, революционна, които смятат за възможна такава трансформация във времената, в които живеем.

Всичко се съдържа в това: организиране, понеже трябва да се действа още сега, понеже се дава на тази организираност цел на социално преустройство, защото се изискват средства за това преустройство (преобразуване). Организация, защото всяко движение изисква организирана структура – анархистическа, защото целта е построяването на свободно общество; революционна, защото така се нарича коренната промяна в установения ред.

Тези приказки, с които ви занимавам, целят да ограничат и ясно да определят

**организационния проблем такъв, какъвто той стои в нашите среди**

Целта, за която се борят анархистите – построяването на общество от свободни хора, – не може да бъде постигната със средствата, които са отрицание на тази цел. •

A. HakoB

## ЛЕГЕНДАРНАТА КОНФЕДЕРАЦИЯ НА 1 ВЕК

# CNT навърши 100 години

» » » продължава от страница 6

авиация, на дивизиите на Мусолини, на професионалните убийци от НКВД, маскирани като съветници, или на скритите зад паравана на „Комитета за ненамеса“ социалдемократи, консерватори и сталинисти.

Историческата памет трябва да се свързва винаги с актуалните събития и с действителните социални проблеми на трудовете хора в съвременния свят. Затова ние сме против погребалните и панахидни възпоминания, които превръщат историческата памет в меланхолични настроения, които може би са достойни за уважение, но са непотребни и вредни в борбата за бъдещето на човешкия род и сме срещу писанията на окаяните „новинари“, които водят народа и себе си до оглуяване срещу заплащане, като ни затрупват с плоски сензационни, развлекателни или криминални хроники.

Затова ние считаме, че Стогодишнината на CNT е отличен повод да се възстанови мотивацията, подтикнала нашите предци да

се организират. Тя е и причината да си зададем въпроса какво е днешното звучене на девиза на създадения през 1864 г. Първи Интернационал или МАТ (Международната асоциация на труда): „освобождение на работниците трябва да бъде дело на самите тях“, в противен случай то няма да бъде“. Това означава, че еманципацията на наемните роби може да бъде резултат единствено от техните преки акции в името на свободата и социалното равенство без „ръководители“, „авангарди“ или „елити“, без посредници и „народни представители“. Като тръгваме от нулата на печалното си положение на потискани, унижавани и ограбвани, но с гордостта на хора без Бог, без господар и без отечество, ние считаме, че нам предстои да извоюваме с борбите си мечтания свят на свобода, на справедливост и на солидарност между народите от петте континента.

Заедно с това времето показва, че съжителството на двете позиции в НКТ, на идейния анархизъм и на революционния синдикализъм,

с цялата междинна гама от многобройни организационни инициативи и програмни предложения, създаде сериозни проблеми, но и ги подтикна към разбирателство и тясно сътрудничество. Събитията от вчера и днес, в Испания и в другите страни, въпреки гражданската война, полицейския терор или вътрешните битки, показваха, че анархосиндикализмът не е лишен от възможности да се възстанови отново – било под натиска на обстоятелствата, било поради вярното революционно чувство. Затова ние не губим надежда, че идейното братство и организационната координация могат да улеснят откриването и да подпомогнат изработването на нови форми и решения за социално-революционното интернационално действие.

За да получите извънредния номер на „Соли“ от 64 страници, можете да се обърнете към *Solidaridad Obrera* с/Joaquin Costa, 34, entlo, 08004 Barcelona, ([www.soliobrera.org](http://www.soliobrera.org)) или към *Ctra. De Montcada, 79, 08221 Terrasa, ([www.soliobrera.cnt.es](http://www.soliobrera.cnt.es))*. •



ДИСКУСИЯТА ПО ПРОГРАМАТА: ДЕБАТ С ВИСОКА ТЕМПЕРАТУРА

# Остарял ли е Бакунин? – отговор на отговора

Отговор на отговора на Г. Константинов „Бакунин не е остарял“ или трябва ли да теоретизираме, или да действваме?

В следващите редове не мисля да защитавам казаното или написаното от нашия другар Ф., което Г. Константинов толкова сериозно критикува и иронизира. Нещо повече – глъжен съм да отбележа, че макар напоследък да имаме сходно мислене по много идеологически и практически въпроси, то по други ние имаме доста различни схващания. Аз не споделям и вкуса на Ф. към някакъв социологически маниер на изразяване, който също е критикуван (може би с право) от Георги Константинов. Самият Константинов, разбира се, уважавам прекалено много, но въпреки това имаме сериозни политически, идеологически и практико-тактически разногласия по много теми, вълнуващи другарите напоследък. За да не бъда досаден, ще се опитвам да се спра само върху тези теми, които самият той е споменал в своя отговор, публикуван в юлския брой на Свободна мисъл.

1. Аз никога не съм твърдял, че автор, мислител и практик като Михаил Александрович Бакунин е остарял. Предполагам другарят Ф. също. Това, което аз се опитвах да кажа по време

на дискусиите, беше, че разглеждането на програмата на Интернационалното братство като основа за някаква бъдеща програма и още повече *начин на действие* е нещо, което го голяма степен е остаряло. И не само защото езикът, начинът на написване на въпросния документ и предназначението му звучат остаряло, а защото някои от изискванията към „революционерите“ не биха впечатлили много млади души в заобикалящата ни действителност. Бакунин е гениален мислител и революционер, но неговата епоха е безвъзвратно отминала, заедно с революционните кипежи на 19-ти век, чиято рожба е той. Може би Георги Константинов е прав, че много от следващите теоретици и практики не могат да се мерят с интелектуалните и практически дарби на Бакунин, но все пак аз лично винаги съм смятал, че анархизмът (във всичките му форми, а не само анархокомунизмът, както някои другари смятат) е едно вечно променящо се идейно движение, което е колкото идейно, толкова и гъвкаво, за да се съобразява със също толкова променя-

щата се действителност. Защо тогава винаги трябва да се започва и свършва с Бакунин? Защо трябва да имаме „уголи“, които да окачваме по стените на клубовете си? Не е ли също една от причините за отдръпването на хората от нас (освен многото други и не на последно място враждебната пропаганда) именно прекаленото идеологизиране и възглеждане в миналото, което не само старите другари за съжаление правят? Защото аз лично мисля, че хората като цяло са поуморени от идеологиите въобще и им трябва просто малко повече глътка въздух именно от тях, от тоталното идеологическо обвързване, от застиналите програми и философии (образно казано). Не търсят ли хората именно това – по-малко идеология, повече организираност, повече действие (по възможност *пряко*), повече Свобода?! Не се ли крие силата на съвременният капитализъм (а и на капитализма като цяло) именно в липсата на идеология и постоянното му нагаждане към променящата се действителност в отчаяния да прави пари чрез чудовищна експлоатация?

2. Георги Константинов смята, че програмите на Малатеста и испанската CNT не могат да бъдат смятани просто за „препоръчителни“, защото са доказали своята стойност. Аз лично се възхищавам изключително много от Ерико Малатеста и смятам, че неговото мислене е много по-гъвкаво в сравнение с това на други теоретици. Може би именно затова и другарят Ф. е споменал, че харесва неговата програма. Малатеста обаче също не може да бъде основа на една цялостна програма, насочена към съвременността, просто защото и неговото време е донякъде приключило. Федерацията на италианските анархисти, чието знаме е той, в момента е не много голяма група, често оставаща в сянката на левичарите или другите „бунтовни“ анархистки групи в Италия, въпреки че практическата ѝ дейност е много по-голяма от тази на ФАБ, разбира се. Що се отнася до програмата на CNT, то тя е наистина прекрасна и би служила за основа на една бъдеща революционна програма, но и тя е от 1936, буквално броени дни преди избухването на Революцията и също

носи отпечатъка на своето време. Вярно е, че испанските анархисти са водили „работниците в боя под гъжда от куршуми и шрапнели“, но също така е вярно, че анархосиндикалната програма на Националната конфедерация на труда е писана за едно друго време – време, в което самата Конфедерация е имала над 2 милиона членове, а безимотните селяни са били стотици хиляди. Можем ли да сравним това положение със сегашната ситуация в Испания, в която безимотни селяни почти няма, а аграрният въпрос не стои изобщо? Нали точно Георги Константинов се съгласи с мен в приятелски разговор, че дори заглавието на органа на Федерацията на иберийските анархисти „Земля и Свобода“ е неадекватно за сегашната ситуация на Иберийския полуостров? Можем ли да сравним това време със сегашното, в което членовете на CNT наброяват не повече от 20 хиляди в 40-милионна Испания? Сега CNT се занимава с проблемите на работниците-имигранти също толкова, колкото и с антифашистки контрадемонстрации срещу неофран-

» » продължава на страница 9

ФРЕНСКИТЕ КОПОИ ОПИПВАТ ПОЧВАТА НА ПАРАНОЯТА

## Френската традиция на саботажа

» » продължава от миналия брой

През 2009 шофьор на брониран банков автомобил на име Тони Мусулин се превърна в легенда, когато избяга с колата, превозваща инкасо в размер на 17 милиона долара. Групи от фенове изникнаха в интернет и цялата страна сякаш беше разочарована, когато в крайна сметка бе открит и заловен.

Всъщност саботажът и антиобществените акции във Франция процъфтяват. През 2007 разследване на в. *Le Figaro* разкри, че същата година френските железници са били атакувани 27 000 пъти от злонамерени вандала и саботьори. Ако някога сте се качвали на самолет или влак във Франция, сигурно сте разбрали, че всички основни клонове на икономиката периодично излизат в стачка. Някои агресивни синдикални представители често предприемат стачни операции без официалното съгласие на профсъюза, извършвайки вандалски действия в офисите на фирмените директори. И в такава именно социална и обществена действителност деветимата от Тарнак биват обвинени на базата на недос-

татъчни доказателства в тероризъм.

В едно интервю за вестник *Le Monde* Жулиен Купа (често определян като лидер на деветорката) отговаря на въпроса „Защо избрахте Тарнак?“ така: „Отидете там и ще разберете. Ако не разберете, никой не може да ви го обясни“. За тънтената гориста местност около Тарнак е френският еквивалент на мистериозната джунгла Лакандон за сапатистите. В тактическо отношение това място е идеално човек да се покрие и да забрави за капитализма. Не се стига лесно до Тарнак.

От ЖП гарата в Лимож се качих на влака с форма на куршум за Емутие, малко село на 48 км от Тарнак. Композицията от два вагона, облицовани от тавана до пода с бежова тапицерия и осветени от меки лампи, изглеждаше като частен вагон на железопътен магнат. Единствените други пътници във влака бяха две дами на библейска възраст, които слязоха в едно пусто планинско селце. Влакът препускаше през сняг и мраз, в гаснещата светлина навън се виждаше пуст пейзаж от реки, сковани в лед, планини, забулени в мъгла, ве-

ковни каменни постройки. Когато спря, бях единственият останал вътре освен кондуктора. Излязох навън в студа. Бледите коледни светлини на Емутие премигваха в полумрака. Стръмна каменна стълба ме изведе на пуст площад. Една стълба на главната улица ми показа посоката за Тарнак и аз се пробвах на автостоп, но вече беше тъмно и колите ме отминаваха, хвърляйки си ва киша изпод гумите. Докато стоях пред двата единствени бара в Емутие и се чудех какво да правя, срещнах един французин на име Матийо. Като милиони други студенти по целия свят Матийо се беше прибрал за коледните празници. Той каза, че е свободен и, разбрал затруднението ми, предложи да ме закара до Тарнак с автомобила си. Пътуването, което последва, с лекота се нарежда сред най-ужасните автомобилни преживявания в живота ми. Матийо препускаше по еднолентовия път, покрит със сняг, който се виеше покрай пропасти, където едно погрешно движение можеше да ни запрати в бездната. Наоколо беше пълна тъмнина, с изключение на тънката ивица на залеза, чезнеща на хоризонта.

Матийо беше наясно с тарнакската афера.

„Повечето хора тук знаят, че тези младежи бяха нарочени“, каза ми той. Когато го попитах дали жителите на околните селища се чувстват застрашени от присъствието на революционери, Матийо поклати глава. „Никой няма особено отношение към тях, освен шепя крайно десни студенти.“ След една последна стръмна отсечка нагоре по планината пътят стана равен и навлезе в Тарнак покрай тъмни, запустели каменни къщи по главната улица на селцето. Матийо ме остави пред слабо осветена кръчма с две стари бензинови колонки, които ръждяваха отпред. Вътре се виждаше идилична сцена – старици, пиещи вино, и млади родители, играещи с невръстните си деца в задименото помещение. Кръчмата беше гола, почти без никаква украса, освен спаржена коледна елха в ъгъла и препарирана глиганска глава на стената. Единствената културна особеност, която отличаваше мястото от обикновена френска кръчма, бяха два големи лъскави плаката, на които пишеше „Подкрепете деветимата от Тарнак!“ и които съобщаваха за

протести в Париж и Лимож, както и една стена, на която бяха налепени фотокопия от черно-бели флайъри за вечери на радикалното кино и колективни хапвания на спагети. Повечето посетители в бара бяха хетерогвойки. Като в някаква карикатура на движението назад към природата, мъжете притежаваха груба красота от класически френски тип, със своите вълнени пуловери и цигари. Жените изглеждаха сурови и състарени, сякаш от биене на масло и отглеждане на деца, съобразно повелите на революционната дисциплина. Към мен се приближи строга жена на трийсет и няколко години с къдрава коса и стоманен поглед, която се представи като Габриел.

„По никое време идвате – заяви тя студено. – Едва вчера се завърнах.“

Габриел обясни, че е една от деветимата от Тарнак и последната година прекарала или в затвора, или под мярка за неотклонение.

След отмяната на съдебната мярка за неотклонение Габриел и останалите от деветимата инстинктивно се върнали в Тарнак, където били изградили скелета на местното комунистическо

» » продължава на страница 9

# Остарял ли е Бакунин? – отговор на отговора

» » » продължава от страница 8

кистите. Не знам доколко или дали това е добре за Революцията, както се изразява друг наш другар, но знам че със сигурност е доста по-адекватно от програмата им от 1936 година. Просто защото живеем в 2010, а не в 1936. Тук няма да засягам идеологическо-практическите грешки на нелегалната CNT, чиито „комитети за отбрана“ по време на франкистката диктатура отстраниха много от различно мислещите нейни членове. Нещо, което някои наши другари май се опитват да извършат сега във ФАБ.

3. По-нататък, в своя отговор към другаря Ф., Георги Константинов критикува неговото възхищение към двата анархистически теоретици и практики – Кропоткин и Букчин – и смята, че „наистина е трудно да се избере по-неудачен пример“, имайки предвид тяхната дейност, възгледи и творчество, съотнесени към една бъдеща програма. Критиката му към творчеството и възгледите на Мъри Букчин за мен са изключително неоснователни, въпреки действителните противоречия в мисленето на покойния анархистки, „комуна-

листку“ и екологичен геец. В своето творчество Букчин поставя категорично някои от най-наболелите проблеми на съвременността. Забележката му към пролетарската борба от стар тип е наистина доста основателна, предвид променените условия за действие през 20-ти и особено 21-ви век. Може би, вместо да обръща „поглед към историята на американската работническа класа“, която наистина даде своя принос и хиляди свидни жертви в борбата срещу капитала и държавата, Букчин е предпочел да открие други перспективи и да свърже днешните проблеми на капитализма с борбата за едно по-добро общество. Екологичната криза наистина е един от най-сериозните моменти в цялостната глобална криза на капитализма, която ако не бъде спряна, би помела от лицето на Земята не само експлоатираниите, но и част от самите експлоататори. Това, което направи Мъри Букчин, беше да свърже идеите на анархокомунизма с тези на социалната екология, чийто върховен израз беше създаването на Института за социална екология. В същото време той не извърна поглед от историята на анархистките бор-

би, пример за което е книгата му, посветена на испанските анархисти. Не спря също така да атакува и официозните екологични организации, които предпочитат да бъдат спонсорираны от властите пред истинското пряко действие (нещо, което се наблюдава сред екологичните организации в момента и у нас), нито пък т. нар. *лайфстайл* анархисти, които именно смесиха с анархизма всякакви ирационални идеи и прочие остатъци от хипи ЛСД културата. Социалната активност беше твърде присъща на Мъри Букчин и това, че не е имал „никаква революционна програма“ само показва, че се е лутал в бунтовните процеси на 20-ти век и е търсил някакво разумно решение. Разбира се, крайт на неговите търсения не беше от най-удачните, доколкото идеите на т. нар. комунизъм и влизането в общините наистина биха могли да се причислят към някакъв вид анархореформизъм. Не е ли реформизъм и призивът на Чомски да се гласува за Обама? Ами членството му в малка социалистическа партия? Но приносът на Мъри Букчин в социалните и екологични борби и най-вече във *връзката между тях* е безспорен. Що се отнася до

Пьотр Кропоткин и неговата теория за взаимопомощта – лично за мен, както и за мнозина анархисти и другари, това е една от най-ценните теории за обосноваване именно на нуждата от анархокомунистическо общество. Вярно е, че тя е несъстоятелна в някои свои аспекти, но все пак като опозиция на социалния дарвинизъм е доста силно доказателство за съществуващата солидарност и взаимопомощ сред много животински и човешки общества. Вярно е, че организмите имат инстинкт да се изяждат взаимно, но той се наблюдава при различни животински видове, а не при животни от един и същ вид, които напротив, се защитават и си помагат взаимно. Разбира се, тези отношения няма как да бъдат автоматично пренесени върху човешките общества, но нека не забравяме, че *всички хора сме от един и същи вид*, защото расите не са животински видове и защото в края на краищата всички притежаваме еднакви крайници! Да не говорим, че много от теоретичните постановки на Кропоткин са може би първото сериозно обосноваване на принципите на анархокомунизма в неговата съиздател-

на, а не разрушителна част. Да не говорим, че точно бившият княз създаде основите на анархистката етика и морал! Да, позицията му по време на Първата световна война е била действително изключително погрешна, но нима ние не грешим? Нима дори една голяма заблуда не би могла да бъде простена, когато имаме такова наследство зад гърба на този човек?!

4. Що се отнася до брошурата на регионалния съюз на Френската анархистка федерация в Рона-Алпи, то тя наистина не представлява нищо повече от една „Азбука на анархизма“ и наистина не съдържа нищо ново. Новото, което съдържа тя за мен, а вероятно и за други другари, е именно съвременният език и класическите анархистки отговори на много въпроси, само че от 20-ти, а не от 19-ти век, за разлика от програмата на бакуниновото Интернационално братство!

**И в заключение:** когато говорим за един по-съвременен поглед върху анархистките идеи и съвременните форми на пряко действие и социална борба, аз ще хвърля един съвсем кратък поглед към дейността и влиянието върху хората на гръц-

» » » продължава на страница 10

## ФРЕНСКИТЕ КОПОИ ОПИПВАТ ПОЧВАТА НА ПАРАНОЯТА

# Френската традиция на саботажа

» » » продължава от страница 8

общество, преди да бъдат откъснати оттам. Когато я попитах какво е чувството да се прибере след отмяна на мярката за неотклонение, тя се намръщи и каза: „Доста е странно.“

Габриел се движеше между хората и си шепнеше с тях тайно, отнасяйки се с подозрение към моята визита.

„Полицията постоянно ни наблюдава – обясни тя. – И това поражда параноя.“

Някакъв мъж се намеси в разговора: „Ако полицията затвори десет твои приятели, наричайки ги терористи, естествено е да изпиташ параноя.“

През цялата вечер Габриел се люшкаше между любезност и революционна предизвикателност.

„Какво очаквате да намерите тук? – попита ме тя. – Ние не сме ви никакъв обект за етноложко изследване. Не става просто да дойдеш и да разбереш нещата, трябва да ги преживееш.“

Групата от Тарнак ясно изразява отношението си към журналистиката на страница втора от своята книга с анонимни автори, озаглавена *Призив:* „Журна-

листите са обречени на позор, всички онези, които се преструват, че откриват наново мизерията и корупцията, която са забелязвали и преди това.“

За разлика от революционните групи на 20. век, които използват медиите, за да утвърждават своята митология и да разпространяват посланията си, комунистите от Тарнак искат единствено да бъдат оставени на мира. Те съзнателно избягват представителите на медиите, освен когато ги използват с определена цел, като например да помогнат за освобождаването на техни другари от затвора. След арестуването на деветимата комитети в тяхна подкрепа възникват в страни като Гърция и Германия.

В нюйоркската книжарница Barnes & Noble на Юнион Скуеър се провежда неофициално публично четене на *Игвашият бунт*, което прераста в безредна манифестация в луксозния козметичен магазин отсреща, където пазаруването е прекъснато с виковете: „Да живеят комунистите!“ Една от демонстрациите в подкрепа на деветимата в Лимож завършва пред централата на железопътната компания,

където демонстрантите атакуват сградата и чупят прозорци. Макар деветимата от Тарнак да се радват на поддръжници по целия свят, част от тях предпочитат да живеят тихо и мирно. Една жена от селото ми каза: „Нямам търпение светът да забрави за съществуването на това място!“

За разлика от редица западни радикални активности, които развяват политическите си възгледи, тарнакските комунисти се сливат напълно с живота в малкото селище и практически не се отличават по нищо от „нормалните“ селяни. В голяма част от случаите на запад радикалните течения притежават своя уникална и разпознаваема естетика – графити, фланелки, емблеми и знамена предлагат цял спектър от обществени послания: Освободете Мумия! Не на генното инженерство! Карай велосипедата си! Долю патриархатът! В пълен контраст на гореизброените, човек може спокойно да заведе баба си в кръчмата в Тарнак. Заведението е тотално обикновено, напълно лишено от чара на нелегалната дейност или от предизвикателни знаци, но пък има общо с по-прости

и по-революционни времена. Помещението е изпълнено с цигарен дим и предлага само два вида бира, без следа от реклама или телевизор с плосък екран. Прилича на място, на което през 19. век хората са се събирали да обсъждат държавен преврат. Съвременния европейски скуотър, този мутант на последния четвърт век, обсипан с пирсинги и нашивки, го няма тук. Тарнакските комунисти решително са се откъснали от скуотърството, осъзнавайки, че радикалите, които сами се изолират в социални гета, организирайки се в клики и общности, не са на прав път към изграждането на сериозни, дългосрочни алтернативи.

Най-удачното историческо сравнение е с руските народници. През 70-те години на 19. век хиляди млади радикали от аристократични семейства в Москва се отказали от обществена класа, към която принадлежали, за да се заселят в селските райони, където да практикуват народничество, обличайки се в грехи от овча кожа, за да се впишат в обстановката и да възбудят антицаристки настроения сред селячеството. Кулминацията на тази кратка тенденция е кампанията

за „слизане в неграта на народа“ от 1874, когато хиляди народници вкупом напускат града, за да се преселят в селата. Младите антицаристи често са посрещани с подозрение, тъй като прекалено ясно личи, че те не са селяни. В крайна сметка движението е жестоко потушено от царя, чиято тайна полиция претърсва селата, като бие и затваря nihilистичните революционери и техните селски симпатизанти.

Народниците не успяват да се слоят със селячеството, понеже каквито и селски грехи да облекат и каквито и селски танци да научат, не могат да скрият своя привилегирован, елитен произход. Пролетариатът отдалеч надушва богаташчетата. Дори някое богаташче да е облечено в гриви и да зове за смърт на богатите, цялото му съществуване е пропито с непогрешимите признаци на доброто възпитание и богатството. Струваше ми се трудно, ако не и невъзможно местните орфляци в Тарнак да приемат псевдоселските комунисти от Париж без известна неприязън. •

(следва)

Аарън Лейк Смит  
публикувано в сп. *Vice*

# Остарял ли е Бакунин? – отговор на отговора

» » » продължава от страница 9

кия анархизъм и антиавторитаризъм за ужас на Георги Константинов, който винаги е твърдял, че от 50 години той представлява единствено „бой с джандарите“ и нищо повече. Да, безспорно грешките на огромното мнозинство от гръцки анархистки групи са огромни – преклонението фракционизъм, преклонението към стихийни, неорганизираны действия и безсмислени атентати (не винаги!) са нещо, което отдалечава социалните промени в една иначе колкото богата, толкова и бедна южна европейска страна, каквато е Гърция. В същото време огромната идеологическа и класова бездна, която съществува сред обществото, не престава да се задълбочава, а за това спомагат и десетилетията на постоянно социално напрежение, често поддържано и от анархистите. Дори и елементарните сблъсъци с полицията не позволяват на гражданите там да забравят лесно престъпленията на военната хунта, корупцията на държавата и постоянно отдалечават „социалния мир“, към който например се стремят „социалистите“ от ПАСОК. Идеята и социално противопос-

тавяне в южната ни съседка не позволява и лесното прилагане на неолибералните капиталистически мантри, към които се стремеше дясната „Нова демокрация“. Един практически резултат от това е например съществуването все още на безплатно висше образование. Една друга част от антиавторитарно настроените хора там намериха сили още в началото на новия 21-ви век да обърнат гръб на хаотичното бунтарство и се опитаха да изградят действителна социална мрежа, която да „навлезе“ сред обикновените хора и реалните обществени проблеми. Голяма част от тези хора оставиха идеологията на заден план и ограничиха своята „програмност“ до няколко основни принципа, а именно отказа от приемане всякаква форма на власт, пряка демокрация в начините на действие и вземане на решения и открит антикапитализъм. За времето от 2003 година, когато социалната мрежа Антиавторитарно (или Антивластническо) движение беше създадена, тя постигна доста солидни успехи, въпреки посрещането на нож на голяма част от нейните инициативи от страна на „правоверните“ анархисти, изолирани

от хората в своите клубове и скуоти и изживяващи се като бунтари без определена кауза. Част от тези успехи на социалните анархисти беше постоянното участие като организирана група в почти всеки един социален проблем на гръцкото общество – като се започне от работническите стачки и окупации, премине се към акциите в солидарност с имигрантите (един наистина сериозен проблем за Гърция) и студентските борби и се стигне до противопоставянето на расизма, национализма и всякакъв ксенофобия (срещу малцинства, имигранти, хомосексуални). Резултатът от тези немаловажни обществени борби е, че в момента гръцкото общество е разделено на два силно противоположни лагера – крайно консервативен и националистски настроен, както и крайно ляв, антиавторитарен и антикапиталистически, истински противопоставящ се на расизма и крайния национализъм спрямо хиландите имигранти в Гърция например. Центърът почти липсва, така както е липсвал и в Испания в годините преди избухването на Революцията. А това мисля, че е добре за Социалната революция в глобален аспект.

Друг резултат от тези борби рамо до рамо с активните хора беше изграждането на малки синдикати – в лоното на по-големите или съвсем независими, – които и в момента продължават да подхранват радикализацията на работниците, независимо от техния етнически произход. А съвсем конкретно и пряко проявление на практическата дейност е и окупацията на затворения ресторант в Солун и неговото повторно отваряне от уволнените работници, за които се надявам ще има информация в този брой на „Свободна мисъл“. Те не само го отвориха, а и започнаха да го контролират и да работят в него, точно както направиха и техните колеги в Аржентина преди години в тамошните затворени фабрики. Не беше нужно тези работници да бъдат непременно анархисти и да имат своя програма, за да вземат живота в собствените си ръце и да наложат работническо самоуправление без йерархия и принуда! Но за да стигнат инстинктивно до тези идеи, може би им беше нужно единствено дългогодишно анархистко пряко действие и пропаганда!

Колкото до „неонацистките изроди“ – не съм съгласен с Георги Константинов,

че Европейският съюз никога няма да позволи възраждането на неонацизма, защото съюзът между капитала и крайната реакция може да се повтори отново и в съчетание с новата европейска (или американска) свръхдържава би ни довело до такъв тоталитаризъм, пред който марксистките извращения и светът на „1984“ би ни се сторил като детска приказка. Защото фактът, че ние в България сме преживели ужасите на псевдокомунистическата диктатура не трябва да затваря очите ни пред опасностите от възраждането именно на добре и удобно забравения вече фашизъм от годините преди 1944-та. Защото, както се пее в песента на една съвременна анархистка музикална група, „те (фашистите) са се променили, но никога не са изчезвали!“

След всичко казано дотук апелирам към тези, които имат вкус към повече *действие*: да продължим, но преди да действаме, да мислим, а след като сме помислили, помалко да теоретизираме и повече да действаме „там, където е народът“, при него и сред него! •

С уважение,  
Иво Стефанов

## ТЕАТЪР И ПОЛИТИЧЕСКА АКТИВНОСТ В СОЛУН

# Изкуство без билет и без държава

Интервю с Елена, Саша, Лена и Александрос от анархистката театрална група FACTA NON VERBA

**Искаме да представим групата – кои са вашите основни идеи, в какво се изразяват акциите ви?**

Групата съществува от 2002 година като антиавторитарна театрална група и идеята е да правим постановки и театрални представления, без да искаме за това билети, тоест безплатни са. Освен това нямаме никаква поддръжка от държавни фондове, разбира се... Искаме хората да се събират и да споделят нуждата от действия, акции... Да могат свободно да се изразяват. Стараем се също така да има взаимно проникване и участие между актьорите и публиката, да се създават някакви социални връзки и сила между хората.

**Колективът от непрофесионални актьори ли е създаден, или между вас има и хора с театрално образование?**

Смятаме, че театърът трябва да се прави от хора, които обичат изкуството, и че всеки може да бъде автор – между нас има хора, които имат театрално образование, както и такива, които нямат – със сигурност не е задължително да

имаш. Също така организираме уроци по история на театъра, както и други аспекти на изкуството.

**Доколко вашата театрална и политическа работа съществуват като нещо отделно? Съчетават ли се дейностите, или са строго разделени?**

Истината е, че когато се занимаваме изключително много с политическа дейност, тогава художествената ни дейност остава малко на заден план... Но например, когато беше срещата на ЕС в Солун през 2003 година и Министерството на културата тогава организира и някакви „официални театрални дни“, ние се включихме в общите протести с голямо театрално улично представление като част от общия протест на анархистките групи на площад „Аристотел“. И след това, когато в резултат на масовите протести имаше седем души арестувани в гладна стачка, отново направихме голямо улично представление срещу сградата на съда в знак на солидарност и за да съберем някакви пари в помощ на арестуваните. Цялата идея на уличните постановки е, че не се плаща

Искаме

хората да се събират и да споделят нуждата от действия, акции...

нищо за тях – хората просто оставят нещо, ако искат, в знак на подкрепа.

**Как обикновените хора, не само политически активните, но и останалите възприемат вашата дейност?**

Възприемат ни положително като цяло – когато попитат например откъде могат да си купят билет за представлението, им казваме, че такъв не съществува и че всичко е безплатно и те винаги оставят по нещо в кутията за дарения – става дума за обикновените хора, не само анархистите.

**Като колектив „Факта нон верба“ правите само улични представления или**

**използвате сгради, театрални помещения?**

Всъщност и двете. Имаме и много представления на закрито, но никога не вземаме вход.

**Докосвате ли се и до други форми на изкуството, или се занимавате само с театър?**

Не, имаме и много други дейности, не само театър – рисунка, живопис, графити, скулптура, всичко това е под формата на творчески работилници, които са свободни и са като обмен на опит – дори когато организираме уроци по история на изкуството, идеята е да обменим опит с хората, които идват, а не да бъдем в ролята на „учители“.

**От кои видове изкуство и творци се влияете?**

Разбира се, повлияни сме от „Живия театър“, от начина, по който те организират своите колективи, общности... Харесваме много Самуел Бекет, смятаме, че този мрачен, стар Бекет е наистина невероятен. Харесваме и концепцията на Антонен Арто за „театъра на жестокостта“. През последните години се опитваме да популяризираме и някои балкански автори, за-

щото смятаме, че има нещо като общо усещане, възприемане на нещата между хората от Балканите. Напоследък се случи така, че имаме много театрални работилници, много нови хора дойдоха, като повечето от тях нямаха никакво артистично образование, така че идеята ни беше не просто да играем някакви непознати персонажи, а да представим нещо, което е общо и разбираемо, така че балканските творци са много подходящи за този вид работа.

**Какви са отношенията ви с други културно-политически групи и организации?**

Няма групи такива смесени политически/културни групи в Солун, нито пък в Атина, така че имаме връзки единствено с политически анархистки групи.

**И последен въпрос – откъде взехте името си FACTA NON VERBA?**

Това е от книга на Джулиан Бек, един от основателите на Театър „Малинов“ – в една от главите на неговата книга се споменава тази фраза, която означава „Действай, вместо да говориш!“, та оттам.

Интервю: Иво

# Толстой, държавата и историята



като никои друг в своето резюме на Руската история (публикувано в памфлета му „Едно е необходимо“ (*Единое на потребу*), 1905 г.) В него Лев Николаевич влиза в категоричен разлив с всички форми на официалната и официозна история.

\*\*\*

Тук публикуваме за читателите на „Свободна Мисъл“ този полет на великия писател над световната и руската история по неговия първоначален, не редактиран вариант:

Наближава 100-годишнината от гения, в който нашият Лев Николаевич Толстой, измъчван от това, че не е живял в хармония със своите високоморални схващания и обзет от идеята за смъртта, напуска дома и семейството си в една ледовита нощ, за да завърши живота си в презрърките на „бялата смърт“ край една жп-гара.

Казвам нашият, защото Толстой бичуваше безпощадно царете, духовенството, министрите, помещиците – с една дума всички господари и слугите им. Толстой вярва, че обществото може да реши своите проблеми чрез нравственото усъвършенстване на индивидите, чрез ненасилието и връщането към истинското християнство от Първия век, когато цезарите на Римската Империя разпъваха на кръста неговите последователи, хвърляха ги в арените с диви зверове или им наливаха в гърлата разтопено олово. Толстоевото християнство е освободено от патриарсите, от владиците и поповите, към които той е изпитвал най-дълбоко отвращение. Той е наш още и затова, защото мнозина анархисти като стария бай Христо Колев дойдоха при нас от средите на толстоистите.

Толстой изпитва също отвращение и към царския режим, към всемогъщите самодържци и заобикалящите ги властници-слуги. Заради бичуването на духовенството (което нашият Ботев нарича „византийска воня непорината“) той е обвиняван от Църквата във всички смъртни грехове и е отлъчен от нея през 1901 г. През 1903 г. писателят заклеимява публично антисемитските погроми и обявява пряко отговорни за тях царското правителство и неговото духовенство, като посочва слугинската му роля спрямо държавната машина. За Толстой държавата, заедно с висшето духовенство, е една истинска проказа, от която болят обществото и индивидите и която той бичува

„Държавната машина е такова учреждение, при което неколцина души или един човек могат, като оглавят правителството, да се разпореждат с живота, имуществото и – което е страшно, – не само с умственото, но и с нравственото състояние на всички хора в държавата, която са оглавили. Те – неколцина души или един деспот, каквито бяха във Франция първо кралете, след тях Конвентът, после Наполеон, след това пак кралете с министрите и техните камари, после пак Наполеон, после пак, но вече без кралете, министрите с техните камари.

Така е и в Англия, и в Германия, така е и в Америка, така е и в Турция, в Русия, в Япония – навсякъде, където съществува правителството-насилник.

Разликата в тези държавни машини е само в това, че в някои страни – Франция, Америка, отчасти Англия и Германия – тези усложнени механизми се управляват от повече, а в други – от по-малко хора; в някои държави, по стария, прост механизъм, управлява един човек. Така е в Турция, в Русия. ...

Достатъчно е само да се проследи историята на властимащите във всички европейски народи, за да се забележи неизменното потвърждение на този закон: властта се придобива за лични, егоистични цели, а властимащите са най-големите мръсници. Колкото и да се стараят съучастниците в престъпленията на тези хора в техните биографии да прикриват тяхната извратеност и низост и да ги представят за благодетели на своите народи, велики, благословени, миротворци и пр., струва си да се прегледа историята от Карловците V до Луитата, не само IX, XI, но и XIV, XV, през Петър, „великите“, Екатерици, Наполеоновците, Николаевците I, та до Чембърлейновците, Рузвелтовците, Вилхелмовците и Николаевците II, за да стане ясно, че не само нравствена, но дори

**Непорочна  
власт няма.  
Самата власт  
над другия,  
насилието  
и заплахите  
срещу него,  
не могат да  
бъдат дело  
на нравствен  
човек. Именно  
затова дълбоко  
безнравствени  
хора бяха, са  
и винаги ще  
бъдат хората,  
облечени във  
власт.**

не съвсем безнравствена личност на престола или въобще с власт над събличните на цели народи е също толкова невъзможна, колкото гевствена проститутка или пияница-възбуждател. Същност, струва си само да се замислим за това какво представлява властта, за да разберем, че другояче не може и да бъде.

Да не говорим изобщо за това, че всяко лице с власт се захваща с насилствено събиране на налози, т. е. с лишаването на трудовия народ от произведенията на неговия труд за общи цели, поема отговорността да налага наказания, да поддържа несправедливо натрупаните богатства, собствеността върху земята, тормоза над бедните и много други неща; да не говорим, че всеки властник – от Вилхелм до Рузвелт – управлява или със смърт и убийства, или се готви да го стори. Нима е възможно човек, който върши такива деяния, да не бъде покварен до мозъка на костите си? Непорочна власт няма. Самата власт над другия, насилието и заплахите срещу него, не могат да бъдат дело на нравствен човек. Именно затова дълбоко безнравствени хора бяха, са и винаги ще бъдат хората, облечени във власт.

Всички са такива, но мен ми се струва, че на никои други това не личи толкова, колкото на хората, властващи в Русия.

Дали затова, че съм руснак и добре познавам историята на Русия, или затова, че в Русия този закон на безнравствеността и низостта на властимащите лица се проявява особено ярко, историята на Русия от времената на Империята е поразително потвърждение на този закон.

След изверга, пияния сифилитик, страхливец – като всички злодеи, – безбожник, прехваления Петър, разпътната уличница Катка, станала любовница на един коняр и накрая мъжеубийца, най-разпътната сред разпътните немкинята Екатерина, „великата“, след това, признатия, защото го убиха, полулудия Павел, който също като баща си беше несравнимо по-добър от жена си и майка си, след това отцеубиеца, лъжеца, лицемера Александър, след него глупавия, груб и жесток солдатин Николай, после Александър, който със своите фантазии и увлечения тръгна да унищожава робството и след това, с новите си фантазии и увлечения отхвърли всичко започнато и се върна към грубата солдатина на Николай, после съвсем глупавия мазен мях Александър III, също решаващ по свое усмотрение съдбата на 100 милиона народ, и ето го накрая – Николай II, с неговите икони, мощи, дъщери и жалък младенец, благославящ безцелните войни, безсмислено погребаните милиарди рубли и стотици хиляди хора в Далечния Изток.

Всичко това – от същите Екатеринински мерзости, подялбата на Полша и подарените десетки хиляди селяни на момченцата-любовници, до гнешната разруха и развращаване на милиони хора – всичко това е дело на същата тази машина, която позволява онзи ден над тези милиони да властва един коняр, защото дебелата Ана се влюбила в него, вчера – пияната уличница Елисавета с нейния любовник или мерзката разпътна бабичка, която си подбери момченца за любовници и за тях устройва било гръцки, било индийски проект, а днес – малоумният хусарски офицер, който ни докара японската война и т. н.

В книгите по държавно право пишат куп глупости за това как и защо възниквали държавите и правителствата, за патриархалната държава, за договори и пр. измислици, основаващи се на уж дълбокомислени съображения за произхода на държавата в праисторическите времена и какво се забелязвало сред дивите племена. В действителност всеки знае, че в цялата известна нам история държавите

възникват не заради патриархалната власт и не заради никакви договори, а заради завоевания – това знаем от историята, така е било, така е и сега.

Идва войската, начело с господаря или полководца на господаря, завладява земята с народа, който живее на нея, и го подчинява на властта на онова правителство, чиято е войската. Така хората се подчиняват на държавната власт. И тази власт управниците взимат и пазят съвсем не заради това, което пише в държавното право, за да осигуряват спокойствието, собствеността, сигурността на живота на гражданите, а заради това, заради което властта у нас в Русия заграбваха Борис Годунов, самозванецът, Меншиков и Екатерина, Бирон с Ана, Елисавета, Екатерина, заради което покоряваха сибирските народи и кримските татари, запорожците, поляците и грузинците. Управниците взимат и държат властта над народа не за народа, а за себе си, за да задоволяват своите страсти, славолюбие, властолубие, гордост, сластолубие и корист.

Това е толкова ясно и просто, че трябва да си стигнал крайната степен на научно затъпяване или на коварната и лъстива лъжливост, за да търсиш причината за възникване на държавата и държавната власт в някакви патриархати, матриархати, договори и пр., а да не виждаш простия, очевиден факт, че от времената на Кур и Александър до ден днешен държавите с тяхната власт възникват единствено защото по-зли, безсъвестни, силни, хитри хора подчиняват на своята власт по-малко зли, по-съвестни, не готам силни и хитри хора и властват над тях.

Безкрайно изумително щеше да бъде така разпространеното и ползващо се с такова уважение учение за правото изобщо и в частност – държавното такова, което представлява в основата си поразителна глупост, ако тази глупост не се обясняваше с желанието на хората да оправдаят злодеянията, в които участват. *Обикнаха тъмнината повече от светлината, защото делата им бяха зли.* Нима не е несъмнено ясно, че всяка държава е учреждение за извършване на постоянно насилие от малцинството над измаменото мнозинство. •

**Увод: Георги Константинов**  
Превод от руски: А. Ванчев.  
„Толстой, Лев Николаевич. Полное собрание сочинений. т. 36. Москва, Российская государственная библиотека, 2006. с. 448-451“

АНАРХИЗЪТ ПРЕЗ ОЧИТЕ НА НЕАНАРХИСТИТЕ

## Проф. Н. Георгиев: Има и анархисти, слава Богу

Мярата за обществена съзнателност на едно общество е според силата и броя на анархистите

Проф. д-р Никола Георгиев е преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“. Един от най-авторитетните български литературни критици. Лауреат на Хердгера наградата за литература.

Не криете своето разочарование от съвременниците си. Така ли е?

Днес българите имат нужда не от приказки, имат нужда от действие. Образец за такива социални действия дадоха българските затворници.

България е голям затвор – във всеки смисъл на думата. Затвор, пълен с нищета, с лудост, с престъпления, с насилие. Една стара приказка твърди, че затворникът е най-свободен. Говорят го хора, които не са били и 1 час в затвора. Но се оказва, че в тази приказка има голяма доза истина. Докато българите не поискат дейно, настойчиво социалните си права, никой няма да им ги даде и никой спасител, дошъл откъде ли не, няма да ги оправи.

Какво означава „социални действия“? Масови протест

сти, революция? Българинът има всъщност икономически претенции, иска да е богат, не друго.

Това, че исканията на българина са главно икономически, е много тъжно. Той още не знае да се бори за правата си, затова са му бедите. Българинът като пешеходец дори не може да си поиска правото да върви по тротоарите. Поиска ли си е правото на човешко административно обслужване? Не го е поискал. Поиска ли е правото си около него да се върши по-малко насилие? Не го е поискал. До гуша ми е дошло само от тези икономически искания и икономически претенции.

Овчедушен ли бихте нарекли българина или хитър? Какво е? Много петкославейковски ни отива разговорът – „не сме народ, а мърша“.

Нека не говорим, както се казва на научен език – синекдохично – „българинът“. Между нашите сънародници има всякакви хора, има и свободолюбиви, и буйни, и анархи-

сти, слава Богу. Мярата за обществена съзнателност на едно общество е според силата и броя на анархистите, подчертавам това, макар да не споделям идеологията на анархизма.

Но има и много покорни хора. За тях мярата е голям им. Виждате, сега софиянци са го ударили на ремонт. Но голям на софиянеца не е неговата крепост, казано по английски, защото в тази крепост може да влезе всеки среден апаш. Живее във вход, в който половината от жилищата са ограбвани. Това не е крепост, а единствен негов свят. А какво става отвъд прага – какви насилия, каква мръсотия, каква несправедливост, то вече не го интересува. Част от българите са семейни, домашни хора и очакват да бъдат управлявани семейно – както беше преди от семейство Живкови, както е на път да стане и сега – само че от друга династия. •

Откъс, интервю на Б. Ламбовски, в. Сега, 29.08.2001

### ВЕЧЕ И В КНИЖАРНИЦА „НИСИМ“

Анархистка литература можете да намерите вече и в книжарница „Нисим“ на бул. Васил Левски 59 в София на обявените в каталога цени.

### ПОЛЕЗНИ КНИГИ НА НИСКИ ЦЕНИ

Федерацията на анархистите в България предлага следните заглавия на анархистка литература на достъпни цени:

#### КНИГИ:

1. Основи на безвластието – Г. Хаджиев	1 лв
2. Национално освобождение и безвластие – Г. Хаджиев	1 лв
3. Вчерашни, днешни и утрешни проблеми – Г. Хаджиев	1 лв
4. История на безвластническото движение в България – Г. Хаджиев	1 лв
5. Моя път (спомена в два тома) – Г. Хаджиев	2x1 лв
6. Феноменът Махно – П. Аршинов	1 лв
7. Заблуденията на марксизма – Пиер Рамю	1 лв
8. Събитието на века – анархистическа Испания – Г. Левал	1 лв
9. Взаимопомощта – фактор на еволюцията – П. Кропоткин	1 лв
10. Краят на държавата и капитала – Г. Константинов	3 лв
11. С думи вместо с куршуми – Г. Константинов	5 лв
12. Възможна ли беше съпротивата срещу ДС? – Г. Константинов	3 лв
13. Национализъм и култура – Рудолф Рокер	2 лв
14. Национализъм и култура – Рудолф Рокер том II	5 лв
15. Избрани страници за и от него – Михаил Бакунин	2 лв
16. Барутни (по)мисли – Г. Константинов	5 лв
17. Хляб и свобода – П. Кропоткин	4 лв
18. Ставайте, робове – Г. Константинов	5 лв
19. Досие на обект №1218 – Александър Наков	2 лв
20. Спомена за израстването – Христо Колев ГОЛЕМИЯ	6 лв
21. Агски калейдоскоп (в два тома) – Г. Константинов	2x5 лв
22. Преобразуването на обществото или екоанархизмът – М. Букчин	5 лв
23. Един проект за социална революция – ФАФ	2 лв
24. Спомена – Стоян Цолов	5 лв
25. Статии – Георги Божилов	10 лв
26. Христо Ботев – Евгений Волков	5 лв
27. Живот под черен небосвод – Георги Божилов	7 лв
28. Напред и ако пътят води към Голгота! – Георги Константинов	7 лв
29. Свободата, Санчо, е велико нещо! – Георги Константинов	7 лв

#### БРОШУРИ:

1. Стопанисването на земята – Г. Хаджиев	0,50 лв
2. Проблемът за организацията на анархизма – Г. Хаджиев	0,50 лв
3. Що е анархизъм?	0,50 лв
4. Отговор на една въпроса – С. Фор	0,50 лв
5. За общината	0,50 лв
6. Федерализъм и централизъм – Рудолф Рокер	0,50 лв
7. Крахът на руския държавен комунизъм – Рудолф Рокер	1 лв
8. Килифарево народно въстание и килифарева чета	1 лв

Тези книги и нови заглавия можете да купите от антикварната книжарница на пл. „Славейков“ №7. Някои от тях могат да се намерят и в книжарницата на бул. Дондуков срещу Първа английска гимназия. Същите още могат да бъдат поръчани и изпратени от Александър Методиев Наков, Перник, ул. „Република“ №4, тел. 076-631 388.

## АНАРХОКАЛЕНДАР

- На 02.8.1903 г. избухва Илинденското въстание.
- На 04.8.1889 г. в с. Микре (Ловешко) е роден легендарният български анархист Васил Стоянов Попов (Героя. Доктора).
- На 09.8.1965 в гр. Дупница умира анархистът Христо Манолов Кацаров (Заяка).
- На 12.8.1925 г. умира испанският теоретик на безвластието Рикардо Мела.
- На 13.8.1895 г. в с. Дебелец (Великотърновско) е роден анархистът Петър Ангелов Мазнев (Даскала).
- На 14.8.1904 г. в с. Килифарево (Великотърновско) е родена анархистката Мариола Милкова Сиракова, участник в юнското въстание в Плевен и в анархистката чета „Братя Бълхови“.
- На 15.8.1991 г. в гр. Перник умира анархистът Атанас Илиев Кисъов, прекарал дълги години в
- На 17.8.1918 г. Георги Шейтанов публикува във вестник „Всемирная революция“ статията си „Към българите в Русия“.
- На 19.8.1903 г. избухва Преображенското въстание. В района на Странджа за 20 дни е обявена свободна безвластническа комуна.
- На 22.8.1927 г. в американския щат Масачузетс са екзекутирани анархистите Сако и Ванцети.
- На 22.8.1999 г. умира анархистът Костадин Илиев Захаринев, прекарал дълги години в царските и болшевишки концлагери и затвори.
- На 28.8.1983 г. умира анархистът Димитър Костадинов Недокланов, измъчван до инвалидност в болшевишките концлагери и затвори.
- На 30.8.1828 г. е роден Лев Николаевич Толстой.



era.a-bg.net

**ЕВОЛЮЦИЯ,  
РЕВОЛЮЦИЯ,  
АНАРХИЯ –  
предаване  
за свободен  
живот**

Екипът поднася „малки новини“ и представя света през очите на хората, които обичат свободата си и уважават нуждите на останалите. В предаването участват активисти от различни социално ориентирани организации на български младежи – студенти, анархисти, еколози, но тези, на които разчитаме, за да бъдем интересни и уникални, са слушателите. Всеки може да се свърже с екипа на предаването чрез скайп или чрез форума, а ние се стараем да не оставим неизразена позиция по време на живото предаване. Предаването се излъчва всеки четвъртък от 20:00 часа по тестовото радио на безвластниците. Когато няма живо предаване, на този адрес се въртят автоматични записи. Цялото съдържание на предаването излиза предварително на сайта, а ден-два след излъчването можете да чуete записа от него. •

### Помощи за „Свободна мисъл“

1. Никола Тенджерков, Самоводене	100 лв
2. Георги Константинов, София	100 лв
3. Кольо Гърнев, Богомилово	20 лв
4. Станчо Кърпаров, Бъта	10 лв
5. Благой Радев, Дупница	50 лв
6. Тодор Василев, Турия	20 лв
7. Кирил Пангалиев, Кулата	20 лв
8. Александър Наков, Перник	10 лв
9. Пеню Зафиров	25 лв

БАНКОВА СМЕТКА В ЛЕВА (IBAN):

**BG86 UBBS 8261 1010 0473 10**

Т Б О Б Б А Д, К Л О Н П Е Р Н И К

Ф А Б Б Л А Г О Д А Р И З А О К А З А Н А Т А П О Д К Р Е П А !

Вестник „Свободна мисъл“ не печели от реклами или обяви и не е спонсориран от никакви патриотични бизнесмени и затова не изплаща хонорари. Редакцията приема материали, написани грамотно на стандартни машинописни страници – 30 реда на страница, 55 знака на ред или набрани на компютър. Всеки автор носи отговорността за съобщените факти и твърдения! Ръкописи не се рецензират и не се връщат!

сайт на ФАБ:

сайт на „Свободна мисъл“:

имейл на ФАБ:

[www.a-bg.net](http://www.a-bg.net)

[sm.a-bg.net](http://sm.a-bg.net)

[fab@a-bg.org](mailto:fab@a-bg.org)

телефон за връзка с ФАБ

**0896 613 727**

адрес на редакцията

София, ЖК Надежда, пощенски клон 1220, пощенска кутия 59

отговорен редактор  
предпечатна подготовка  
печат

**А. Ванчев**  
„Свободна мисъл“  
ВОЛЕНПРИНТ

### АБОНАМЕНТ 2010

Драги читатели, Абонаментът за вестник „Свободна мисъл“ МОЖЕ ДА СТАВА ДО 15-ТО ЧИСЛО НА ВСЕКИ МЕСЕЦ във ВСИЧКИ пощенски клонове на страната. За 1 година – 6,00 лв.; за 6 месеца – 3,00 лв.; за 3 месеца – 1,50 лв. Цена на един брой – 0,50 ст.

### СВОБОДНА МИСЪЛ

Каталожен номер 649

